

Research article

Effectiveness of Islamic commandment integrated oral health education program among 10–12 Years old pupils at Tadika School in Narathiwat Province.

Nurazanee Waji

Public Health Technical Officer,
Bacho Hospital, Narathiwat
Province

Adhhiyah Ahmadmusa

Senior Professional Dentist,
Sirindhorn College of Public
Health, Yala Province

Abstract

This quasi-experimental study aimed to examine the effect of oral health education program integrated with Islamic commandment on oral health knowledge improvement, oral health behaviors and plaque index score among 10-12 years old pupils in Narathiwat province.

The sample consisted of 76 students in 2 Tadika schools in Bukit sub-district, Choirong district, Narathiwat province. The schools were divided into the experimental and control groups. oral health education program integrated with Islamic commandment sessions were performed on children twice a week. Children in the experimental group received oral health knowledge along with Islamic commandment and teeth brushing practice in their school under the supervision of researcher during weekdays whereas the control group did not. Questionnaire survey and oral hygiene examination were conducted at baseline and after a 5-week program.

Corresponding author

Adhhiyah Ahmadmusa

E-mail : Mamayah_yala@yahoo.com

Received date : 1 August 2019

Revised date : 22 February 2020

Accepted date : 05 March 2020

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563

Paired t-test was use to compare results within each group whereas the dependent t-test was used to compare result between group.

The results show that students in the experimental group significantly had higher oral health knowledge along with Islamic commandment, better oral health behavior and lesser plaque scores when compared to those in the control group ($p < 0.05$).

Keywords: dental health education program; Islamic commandment; oral health behavior; dental plaque.

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563

บทความวิจัย (Research article)

ประสิทธิผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาที่บูรณาการกับบทบัญญัติอิสลาม ของเด็กอายุ 10 – 12 ปี ในโรงเรียนตาดีกา จังหวัดนราธิวาส

นุรอานี วาจิ

นักวิชาการสาธารณสุข
(ทันตสาธารณสุข) โรงพยาบาลยี่งอ

อัญชิยะห์ อัมมคุมซา

ทันตแพทย์ชำนาญการพิเศษ
วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร
จังหวัดยะลา

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาที่บูรณาการกับบทบัญญัติอิสลามของเด็กอายุ 10 - 12 ปี ในโรงเรียนตาดีกา จังหวัดนราธิวาส ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนที่มีอายุ 10 - 12 ปี จำนวน 76 คน ในโรงเรียนตาดีกา 2 แห่ง ตำบลบูกิต อำเภोजะเอยีร์ จังหวัดนราธิวาส ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละครั้ง 1 - 3 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบทดสอบ แบบบันทึกปริมาณคราบจุลินทรีย์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่า T-test (Paired Sample T-test และ Independent Sample T-test)

ผลการศึกษา พบว่า หลังการได้รับโปรแกรมทันตสุขศึกษาที่บูรณาการกับบทบัญญัติอิสลาม กลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ ความรู้เกี่ยวกับบทบัญญัติอิสลามที่เกี่ยวข้องกับทันตสุขภาพ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก สูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กลุ่มทดลองมีปริมาณคราบจุลินทรีย์น้อยกว่าก่อนได้รับโปรแกรม และน้อยกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: โปรแกรมทันตสุขศึกษา; บทบัญญัติอิสลาม; พฤติกรรม

ผู้รับผิดชอบบทความ

อัญชิยะห์ อัมมคุมซา

อีเมลล์ : Mamayah_yala@yahoo.com

วันที่ได้รับต้นฉบับ : 1 สิงหาคม 2562

วันที่แก้ไขบทความ : 22 กุมภาพันธ์ 2563

วันตอบรับบทความ : 05 มีนาคม 2563

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาสุขภาพช่องปากของเด็กชั้นประถมศึกษา ยังคงเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทย ซึ่งเด็กวัยนี้เป็นวัยของการวางรากฐานที่สำคัญของชีวิตทั้งในด้านสุขภาพร่างกาย จิตใจ และการพัฒนาด้านต่าง ๆ เป็นวัยที่ฟันแท้เริ่มทยอยขึ้น และเมื่ออายุครบ 12 ปี จะมีฟันแท้ครบ 28 ซี่ เป็นช่วงอายุที่ย่างเข้าสู่วัยรุ่น อีกทั้งยังเป็นกลุ่มอายุสำคัญ เนื่องจากเป็นกลุ่มอายุที่ใช้ในการเปรียบเทียบสถานะทันตสุขภาพในระดับประเทศและระดับสากลอีกด้วย¹ จากการสำรวจสถานะสุขภาพช่องปากระดับประเทศครั้งที่ 8 ของเด็กอายุ 12 ปี พบว่า เด็กวัยนี้มีประสบการณ์โรคฟันผุร้อยละ 52.0 โดยค่าเฉลี่ยฟันผุ ถอน อุด (DMFT) เท่ากับ 1.4 ซี่/คน มีเหงือกอักเสบและมีหินน้ำลายร้อยละ 30.8 ในขณะที่เด็กอายุ 12 ปีในภาคใต้มีประสบการณ์โรคฟันผุร้อยละ 48.7 มีค่าเฉลี่ยฟันผุ ถอน อุด (DMFT) เท่ากับ 1.3 ซี่/คน มีเหงือกอักเสบและมีหินน้ำลายร้อยละ 46.5² และจากการสำรวจสถานะสุขภาพช่องปากของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตอำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส พบว่า อัตราความชุกของการเกิดโรคฟันผุในปี 2560 คิดเป็นร้อยละ 79.63³ ซึ่งสูงกว่าระดับประเทศมาก

แนวทางที่สำคัญที่ใช้การป้องกันโรคฟันผุและเหงือกอักเสบในวัยเรียน คือการส่งเสริมและป้องกันทันตสุขภาพ ซึ่งกิจกรรมที่ดำเนินการคืองานเชิงรุกในโรงเรียน ส่วนใหญ่มักจะทำโดยทีมงานทันตสาธารณสุขจากโรงพยาบาล ซึ่งมักจะทำในเวลาราชการ ดังนั้นนักเรียนในโรงเรียนตาดีกาอาจขาดโอกาสการรับการส่งเสริมทันตสุขภาพ โรงเรียนตาดีกาถือเป็นแหล่งเรียนรู้อิสลามศึกษาที่ต้องการให้เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจ มีจริยธรรม และปฏิบัติตามหลักการทางศาสนาอิสลาม ส่วนใหญ่ใช้อาคารบริเวณมัสยิดเป็นสถานที่จัดการเรียนรู้ โดยใช้หลักสูตรการศึกษาภาคบังคับระดับพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนในตอนเย็นของวันจันทร์ถึงศุกร์ หรือวันเสาร์และวันอาทิตย์ ตามความพร้อมของชุมชน ผู้สอนเป็นผู้นำศาสนาและอาสาสมัครในชุมชน ผู้เรียนเป็นนักเรียนที่เรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนของรัฐและโรงเรียนเอกชน⁴ จากการสัมภาษณ์ครูสอนโรงเรียนตาดีกาหมู่บ้านตียะห์ ตำบลบุกิต อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส พบว่า ในช่วงระหว่างคาบเรียน เด็กนักเรียนส่วนใหญ่มักบริโภคอาหารจำพวกลูกอม น้ำหวาน และขนมกรุบกรอบ และทางโรงเรียนไม่ได้มีมาตรการเกี่ยวกับการเลือกซื้อหรือให้ความรู้ในเรื่องของการเลือกรับประทานอาหาร ไม่มีกิจกรรมการแปรงฟันตอนเที่ยง และไม่เคยมีเจ้าหน้าที่หรือนักศึกษามาจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ⁵ ทำให้ทราบว่าเด็กนักเรียนมีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคฟันผุสูงมาก เนื่องจากยังขาดความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปาก โรงเรียนดังกล่าวเป็นโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบอิสลามศึกษา และนักเรียนในโรงเรียนนับถือศาสนาอิสลามทั้งหมด ฉะนั้น วิถีชีวิตของเด็กนักเรียนจะประกอบด้วยรูปแบบพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักศาสนาตั้งแต่ตื่นนอนจนถึงเข้านอน จากการศึกษาพบว่า ศาสนาอิสลามมีการกล่าวถึงเรื่องสุขภาพในบทบัญญัติ

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563

ทางศาสนา เพื่อให้มุสลิมทุกคนได้ยึดถือปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งศาสนบัญญัติเหล่านี้ได้กล่าวถึงมากในเรื่องการดูแลสุขภาพช่องปาก⁶

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้สนใจที่จะนำความรู้เกี่ยวกับบทบัญญัติอิสลามที่เกี่ยวข้องกับทันตสุขภาพนำมาใช้เป็นกลวิธีในการดูแลสุขภาพของเด็กนักเรียนในโรงเรียนตาดีกาแห่งนี้ เพื่อให้เด็กนักเรียนสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับวิถีชีวิตมุสลิม เพื่อช่วยลดการเกิดโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบในอนาคต

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ทั่วไป

ศึกษาประสิทธิผลโปรแกรมทันตสุขศึกษาที่บูรณาการกับบทบัญญัติอิสลามของเด็กอายุ 10-12 ปี ในโรงเรียนตาดีกา จังหวัดนราธิวาส

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เปรียบเทียบความรู้ด้านทันตสุขภาพ ความรู้ในบทบัญญัติอิสลามที่เกี่ยวข้องกับทันตสุขภาพ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก และปริมาณคราบจุลินทรีย์ ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมทันตสุขศึกษาที่บูรณาการกับบทบัญญัติอิสลามของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2. เปรียบเทียบความรู้ด้านทันตสุขภาพ ความรู้ในบทบัญญัติอิสลามที่เกี่ยวข้องกับทันตสุขภาพ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก และปริมาณคราบจุลินทรีย์ หลังการใช้โปรแกรมทันตสุขศึกษาที่บูรณาการกับบทบัญญัติอิสลามระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความรู้ในบทบัญญัติอิสลามที่เกี่ยวข้องกับทันตสุขภาพ หมายถึง ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับความสะอาด รวมถึงความรู้ในการดูแลสุขภาพช่องปากตามแบบฉบับของอิสลาม เช่น การแปรงฟันทุกครั้งก่อนละหมาด การใช้อุปกรณ์เสริมในการทำสะอาด เป็นต้น โดยยึดหลักคำสอนจากหะดีษ

2. ปริมาณคราบจุลินทรีย์ หมายถึง การวัดปริมาณคราบจุลินทรีย์ โดยใช้สีย้อมฟันเพื่อช่วยมองเห็นคราบจุลินทรีย์ที่ติดค้างบนผิวฟันในบริเวณที่แปรงฟันไม่สะอาด การศึกษารั้งนี้จะใช้แบบบันทึกของ Stallard et al. โดยจะตรวจฟันจำนวน 6 ซี่ คือ ซี่ 16B, 11La, 26B, 36Li, 31La และ 46Li หากไม่มีซี่ฟันที่

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563

กำหนดให้วัดปริมาณคราบจุลินทรีย์สีข้างเคียง ซึ่งปริมาณระดับคราบจุลินทรีย์ จะมีคะแนนอยู่ระหว่าง 0-3 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูง แสดงว่าบุคคลนั้นมีปริมาณคราบจุลินทรีย์บนผิวฟันมาก

3. หะดิษหมายถึง คำพูด การกระทำ การยอมรับ และคุณลักษณะ ตลอดจนชีวประวัติของท่าน ศาสดามุฮัมมัด (ศ็อลลัลลอฮุอลัยฮิวาลลัม) ซึ่งเป็นศาสดาคนสุดท้ายของอิสลาม

วัสดุและวิธีการ

การศึกษาวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi - Experimental Research) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทำการประเมินก่อนและหลังการทดลอง กลุ่มทดลองคือนักเรียนที่มีอายุ 10-12 ปีทุกคน จำนวน 50 คนที่กำลังศึกษา ณ โรงเรียนตาดีกามุฮัมมาดียะห์จะได้รับโปรแกรมทันตสุขศึกษาตามผู้วิจัยกำหนด ส่วนกลุ่มควบคุมคือนักเรียนที่มีอายุ 10-12 ปีทุกคน จำนวน 26 คนที่กำลังศึกษา ณ โรงเรียนตาดีกาตาดีกาอัลฟาตอนะห์ ไม่ได้รับโปรแกรมทันตสุขศึกษา แต่หลังจากที่เสร็จสิ้นการศึกษาแล้ว ผู้วิจัยได้ให้ทันตสุขศึกษาต่อกลุ่มควบคุมตามที่กลุ่มทดลองได้รับเพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากของตนเองให้ดีขึ้น และสามารถดูแลรักษาความสะอาดภายในช่องปากได้อย่างมีประสิทธิภาพ อนึ่งการศึกษานี้ได้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (ref. 027/2561) จากกรรมการพิจารณาจริยธรรมและการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของเด็กนักเรียน ส่วนที่ 2 แบบทดสอบความรู้ ซึ่งประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ และตอนที่ 2 เป็นแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับบทบัญญัติอิสลามเกี่ยวกับเรื่องความสะอาด การบริโภคอาหาร การบริการรักษาสุขภาพ และแบบอย่าง (สุนนะฮฺ) ของท่านนบีมุฮัมมัดในการดูแลสุขภาพช่องปาก ส่วนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปาก และส่วนที่ 4 แบบบันทึกปริมาณคราบจุลินทรีย์

การตรวจสอบเครื่องมือ

1. แบบทดสอบและแบบสอบถามได้รับการตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา (Validity) และความสมบูรณ์ของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ 3 ท่าน

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563

2. นำแบบสอบถามและแบบทดสอบความรู้ที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนตาดีกา อายุ 10-12 ปี ในโรงเรียนตาดีกาตารุสฮิมะห์ตำบลบุกิต อำเภोजะเอย์ริง จังหวัดนราธิวาสจำนวน 20 คน แล้ว นำคะแนนที่ได้ มาวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

- หาค่าความยากง่าย (Difficulty) โดยเลือกข้อที่มีค่าความยากง่าย ระหว่าง 0.20–0.80

- หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามพบว่า ค่าความเชื่อมั่นของความรู้เกี่ยวกับ ทันตสุขภาพเท่ากับ 0.65 ค่าความเชื่อมั่นของความรู้เกี่ยวกับบทบัญญัติอิสลามที่เกี่ยวข้องกับทันตสุขภาพเท่ากับ 0.71 และค่าความเชื่อมั่นของพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากเท่ากับ 0.76

3. ปรับมาตรฐานการตรวจปริมาณคราบจุลินทรีย์กับอาจารย์ทันตแพทย์ วิทยาลัยการสาธารณสุข สิรินคร จังหวัดยะลา และมีผลการปรับมาตรฐานความสอดคล้องภายในผู้ตรวจ (Intra-Examiner Calibration) ได้ ค่าสัมประสิทธิ์แคปปาเท่ากับ 0.62

การดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยจัดโปรแกรมทันตสุขศึกษาที่บูรณาการกับบทบัญญัติอิสลาม 5 สัปดาห์ แบ่งเป็นการเก็บข้อมูล ก่อนและหลังการทดลองในสัปดาห์ ที่ 1 กับ 5 และการจัดโปรแกรมทันตสุขศึกษาที่บูรณาการกับบทบัญญัติ อิสลามในสัปดาห์ ที่ 2-4 จัดกิจกรรมในวันเสาร์และอาทิตย์ ครั้งละ 1-3 ชั่วโมง

- สัปดาห์ที่ 1 ครั้งที่ 1 เก็บข้อมูลก่อนการทดลองในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยข้อมูลที่เก็บได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ ความรู้เกี่ยวกับบทบัญญัติอิสลามที่เกี่ยวข้องกับ ทันตสุขภาพ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากและ แบบบันทึกปริมาณระดับคราบจุลินทรีย์ของ Stallard et al.

- สัปดาห์ที่ 2 ครั้งที่ 2 จัดโปรแกรมทันตสุขศึกษาที่บูรณาการกับบทบัญญัติอิสลามในกลุ่มทดลองในเรื่อง “มารู้จัก ช่องปากกันเถอะ” ประกอบด้วยกิจกรรมละลายพฤติกรรม การพูดคุยประสบการณ์การเกิดโรค ฟันผุหรือโรคเหงือกอักเสบ เช่น นื่อง ๆ คนไหนบ้างที่เคยมีอาการปวดฟัน มีเลือดออกเวลาแปรงฟัน บรรยาย เกี่ยวกับโครงสร้างและหน้าที่ของฟัน เกมตอบคำถามจากภาพที่แสดง เช่น จากภาพส่วนใดที่เรียกว่า “ตัวฟัน” และกิจกรรมบรรยายเกี่ยวกับโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบ

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563

- สัปดาห์ที่ 2 ครั้งที่ 3 สนทนา ชักถาม พูดคุยระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนในเรื่องพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารในชีวิตประจำวัน เช่น นื่อง ๆ ชอบกินขนมประเภทไหน กินวันละกี่ครั้ง กิจกรรมบรรยายเกี่ยวกับชนิดและลักษณะของอาหาร ความถี่ในการบริโภคอาหารที่ส่งผลต่อสุขภาพฟัน

- สัปดาห์ที่ 3 ครั้งที่ 4 พูดคุยระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนในเรื่องพฤติกรรมกรรมการแปรงฟันในแต่ละวัน เช่น นื่อง ๆ แปรงฟันวันละกี่ครั้ง แปรงแบบไหน เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับการแปรงฟันที่มีคุณภาพ และฝึกปฏิบัติการแปรงฟัน เรื่อง “แปรงอย่างไรให้ฟันสะอาด” พร้อมทั้งเก็บข้อมูลการตรวจปริมาณคราบจุลินทรีย์ระหว่างการทดลองในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

- สัปดาห์ที่ 4 ครั้งที่ 5 กิจกรรมบรรยายเรื่อง “อิสลามกับการดูแลสุขภาพช่องปาก” โดยถอดบทเรียนจากหะดิษ ที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติเรื่องความสะอาด การบริโภคอาหาร และการรับบริการเพื่อรักษาสุขภาพ

- สัปดาห์ที่ 4 ครั้งที่ 6 กิจกรรมบรรยายเรื่อง “อิสลามกับการดูแลสุขภาพช่องปาก” และกิจกรรมถอดบทเรียนเกี่ยวกับแบบอย่าง (สุนนะฮฺ) ของท่านนบีมุฮัมมัดในการดูแลรักษาฟันและช่องปาก ทบทวนการแปรงฟัน ฝึกทักษะ เพื่อเน้นย้ำในเรื่องการแปรงฟันที่มีคุณภาพ

- สัปดาห์ที่ 5 ครั้งที่ 7 เก็บข้อมูลหลังการทดลองในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยข้อมูลที่เก็บได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ ความรู้เกี่ยวกับบทบัญญัติอิสลามที่เกี่ยวข้องกับทันตสุขภาพ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากและ แบบบันทึกปริมาณระดับคราบจุลินทรีย์ของ Stallard et al. และคณะ

ผลการศึกษา

ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ คะแนนความรู้เกี่ยวกับบทบัญญัติอิสลามที่เกี่ยวข้องกับทันตสุขภาพต่ำกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีพฤติกรรมกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากและปริมาณคราบจุลินทรีย์ ไม่แตกต่างจากกลุ่มควบคุม รายละเอียดดังตาราง 1

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการใช้โปรแกรม

ตัวแปร	กลุ่ม	Mean	S.D.	t	P-value
ความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ	กลุ่มทดลอง	5.64	1.52	-2.82	0.009
	กลุ่มควบคุม	7.14	2.22		
ความรู้เกี่ยวกับบทบัญญัติอิสลามที่เกี่ยวข้องกับทันตสุขภาพ	กลุ่มทดลอง	8.72	1.90	-4.06	<0.001
	กลุ่มควบคุม	11.52	2.89		
พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก	กลุ่มทดลอง	2.21	0.24	-1.33	0.190
	กลุ่มควบคุม	2.30	0.29		
ปริมาณคราบจุลินทรีย์	กลุ่มทดลอง	1.82	0.45	1.87	0.066
	กลุ่มควบคุม	1.60	0.46		

ผลการศึกษาหลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ คะแนนความรู้เกี่ยวกับบทบัญญัติอิสลามที่เกี่ยวข้องกับทันตสุขภาพ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากและปริมาณคราบจุลินทรีย์ ที่ดีกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รายละเอียดดังตาราง 2

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563

ตาราง 2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองหลังการใช้โปรแกรม

ตัวแปร	กลุ่ม	Mean	S.D.	t	P-value
ความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ	ก่อนทดลอง	5.74	1.55	-3.36	0.002
	หลังทดลอง	7.16	2.35		
ความรู้เกี่ยวกับบทบาทบุญดีอิสลามที่เกี่ยวข้องกับทันตสุขภาพ	ก่อนทดลอง	8.79	1.85	-5.31	<0.001
	หลังทดลอง	11.76	2.81		
พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก	ก่อนทดลอง	2.19	0.25	-3.39	0.002
	หลังทดลอง	2.32	0.23		
ปริมาณคราบจุลินทรีย์	ก่อนทดลอง	1.80	0.47	6.88	<0.001
	หลังทดลอง	1.27	0.59		

ผลการศึกษาหลังการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ คะแนนความรู้เกี่ยวกับบทบาทบุญดีอิสลามที่เกี่ยวข้องกับทันตสุขภาพ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากไม่แตกต่างกันกลุ่มควบคุม แต่พบว่ากลุ่มทดลองมีปริมาณคราบจุลินทรีย์น้อยกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รายละเอียดดังตาราง 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการใช้โปรแกรม

ตัวแปร	กลุ่ม	Mean	S.D.	t	P-value
ความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ	กลุ่มทดลอง	7.16	2.35	-1.86	0.068
	กลุ่มควบคุม	8.55	3.42		
ความรู้เกี่ยวกับบทบาทบุญดีอิสลามที่เกี่ยวข้องกับทันตสุขภาพ	กลุ่มทดลอง	11.76	2.81	-1.55	0.126
	กลุ่มควบคุม	12.86	2.32		
พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก	กลุ่มทดลอง	2.32	0.23	-0.73	0.467

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563

	กลุ่มควบคุม	2.36	0.17		
ปริมาณคราบจุลินทรีย์	กลุ่มทดลอง	1.27	0.58	-3.65	0.001
	กลุ่มควบคุม	1.75	0.41		

อภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพและคะแนนความรู้เกี่ยวกับบัพัญญุตินิสาที่เกี่ยวกับทันตสุขภาพแตกต่างกันก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเป็นเพราะผู้วิจัยใช้กิจกรรมการสอนในการจัดโปรแกรมทันตสุขภาพที่หลากหลาย เช่น การบรรยาย การสาธิต การฝึกปฏิบัติจริง กิจกรรมถอดบทเรียนจากหะดิษ และสอดแทรกความรู้โดยใช้เกม และหลังจากที่ได้รับความรู้ นักเรียนสามารถสรุปเนื้อหาได้อย่างถูกต้อง ผู้วิจัยได้มีการประเมินผลภายหลังการสอนโดยการตอบคำถามในแต่ละประเด็นเพื่อแก้ปัญหาและเพิ่มเติมความรู้ในส่วนที่นักเรียนยังไม่เข้าใจหรือเข้าใจไม่ถูกต้อง และระหว่างการให้ความรู้ ผู้วิจัยได้มีการจัดสถานการณ์การทดลองการเรียนรู้ ทำให้เกิดบรรยากาศที่สนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องประสิทธิผลของการส่งเสริมความรู้ด้านทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4-5 ในโรงเรียนประถมแห่งหนึ่งในจังหวัดยะลา⁷ ที่พบว่าภายหลังการจัดโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพ นักเรียนมีความรู้ทางทันตสุขภาพเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพและคะแนนความรู้เกี่ยวกับบัพัญญุตินิสาที่เกี่ยวกับทันตสุขภาพที่ไม่แตกต่างกันกับกลุ่มควบคุม เนื่องจากก่อนทดลอง กลุ่มควบคุมมีความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพและความรู้เกี่ยวกับบัพัญญุตินิสาที่เกี่ยวกับทันตสุขภาพสูงกว่ากลุ่มทดลองอยู่แล้ว ไม่สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องประสิทธิผลของการส่งเสริมความสามารถของต้นในการดูแลช่องปากตามหลักศาสนาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนราธิวาส⁸ ที่พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้ การรับรู้ ความคาดหวัง ความเชื่อในความสามารถของตนและพฤติกรรมการแปรงฟันที่ดีขึ้น และดีกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการศึกษา พบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่า โปรแกรมทันตสุขภาพที่บูรณาการกับบัพัญญุตินิสา มีผลทำให้นักเรียนในกลุ่มทดลองมีคะแนน พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากเพิ่มขึ้น และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มพบว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากที่ไม่

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563

แตกต่างกัน ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพของโปรแกรมทันตสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ ทฤษฎีความสามารถตนเองที่มีต่อพฤติกรรมทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อำเภอเมือง จังหวัด นครปฐม⁹ ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังการได้รับโปรแกรมทันตสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถตนเองที่มีต่อพฤติกรรมทันตสุขภาพ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีพฤติกรรมการแปรงฟันที่ถูกต้อง พฤติกรรมการแปรงฟัน อย่างง่ายด้วยตนเอง และพฤติกรรมการเลือกบริโภคอาหารเพื่อทันตสุขภาพที่ไม่แตกต่างกัน

จากการศึกษา พบว่า ภายหลังการได้รับโปรแกรมทันตสุขศึกษาที่บูรณาการกับบทบัญญัติอิสลาม กลุ่มทดลอง มีปริมาณคราบจุลินทรีย์น้อยกว่าก่อนได้รับโปรแกรม และน้อยกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการตรวจปริมาณคราบจุลินทรีย์ทั้งหมด 3 ครั้ง คือ ก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง และหลังการทดลอง เพื่อสังเกตพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของกลุ่มทดลองว่าดีขึ้นหรือไม่ ซึ่งจากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ปริมาณคราบจุลินทรีย์ที่ตรวจในระหว่างการทดลองและหลังการทดลองมีค่าลดลง เมื่อเทียบกับปริมาณคราบจุลินทรีย์ก่อนทดลอง จะเห็นได้ว่า โปรแกรม ทันตสุขศึกษามีผลทำให้นักเรียนในกลุ่มทดลองมีปริมาณคราบจุลินทรีย์บนตัวฟันน้อยลง ทั้งนี้เนื่องจากโปรแกรมทันตสุขศึกษาที่บูรณาการกับบทบัญญัติอิสลามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีการจัดโปรแกรมอย่างมีขั้นตอน โดยมีการให้ความรู้ในเรื่องของการแปรงฟันที่มีคุณภาพ โดยจะมีการสาธิตวิธีการแปรงฟัน แล้วให้กลุ่มทดลองได้ทดลองแปรงฟันด้วยโมเดลและฝึกปฏิบัติแปรงจริง อีกทั้งผู้วิจัยได้เน้นการให้ความรู้ในเรื่องการแปรงฟันอีกด้วย ซึ่งมีส่วนกระตุ้นให้นักเรียนสามารถแปรงฟันได้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องประสิทธิภาพของโปรแกรมศึกษาที่ประยุกต์ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนร่วมกับ แรงสนับสนุนทางสังคมในการพัฒนาพฤติกรรมเพื่อป้องกันโรคฟันผุในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4 โรงเรียนเทศบาลบ้านหนองแขวง เทศบาลนครขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น¹⁰ ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีปริมาณแผ่นคราบจุลินทรีย์ลดลงต่ำกว่าก่อนการทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p - value < 0.001$).

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1. ควรมีการจัดอบรม ให้ความรู้ ความเข้าใจ และแนะนำข่าวสารใหม่ ๆ ในเรื่องทันตสุขภาพแก่ผู้ปกครองของนักเรียนและครูโรงเรียนตาติกา เนื่องจากเป็นบุคคลที่สามารถกระตุ้นให้นักเรียนมีพฤติกรรมทันตสุขภาพที่ดี

2. ควรสนับสนุนให้โรงเรียนตาติกาจัดโปรแกรมทันตสุขศึกษาที่บูรณาการกับบทบัญญัติอิสลามอย่างสม่ำเสมอ และให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพช่องปาก เช่น ส่งเสริมให้โรงเรียนตาติกามีกิจกรรมการแปรงฟัน

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563

ทุกครั้งก่อนละหมาด หรือส่งเสริมให้มีกิจกรรมแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน ซึ่งจากผลการศึกษาในครั้งนี้แสดงให้เห็นชัดขึ้นว่า นักเรียนที่ได้รับความรู้และได้ปฏิบัติจริงส่งผลให้มีพฤติกรรมทันตสุขภาพที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลของโปรแกรมในแต่ละช่วงวัย เช่น เด็กวัยก่อนเรียน วัยประถมศึกษาตอนต้น ตอนปลาย หรืออาจศึกษาในกลุ่มทดลองอื่น ๆ ที่น่าสนใจ เช่น กลุ่มเด็กกำพร้า กลุ่มเด็กพิเศษ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมทันตสุขภาพให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตโดยรวม
2. ควรมีการพัฒนาโปรแกรมให้มีความทันสมัยมากขึ้น ผ่านช่องทางที่เข้าถึงได้ง่าย เช่น การเพิ่มกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะผ่านเว็บไซต์ การนำเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจที่จะเรียนรู้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. **รายงานผลการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากระดับประเทศ ครั้งที่ 7** ประเทศไทย พ.ศ. 2555. [ออนไลน์] 2556 อ้างเมื่อ 5 สิงหาคม 2561.
2. สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. **รายงานผลการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากแห่งชาติ ครั้งที่ 8** ประเทศไทย พ.ศ. 2560 (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: บริษัทสามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด;2561.
3. โรงพยาบาลเจาะไอร้อง. **สถิติโรคฟันผุในเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่6** สืบค้นเมื่อวันที่ 26 มกราคม 2561. จากเอกสารสถิติโรคฟันผุในเด็กนักเรียนประถมศึกษา โรงพยาบาลเจาะไอร้อง อำเภोजะเอยไอร้อง จังหวัดนราธิวาส;2561.
4. สำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดสตูล. **ความเป็นมาและความสำคัญของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา).**[ออนไลน์] 2556 อ้างเมื่อ 17 กุมภาพันธ์ 2562 จาก <http://opes.go.th/node/32>
5. วันอาลี วาเต๊ะ. 3 กุมภาพันธ์ 2561. เลขานุการโรงเรียนตาดีกาอุมมามาติยะห์ ตำบลบุกิต อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส;2561.
6. นาริม โตกานี. **ความสัมพันธ์ระหว่างวิถีชีวิตกับสภาวะสุขภาพช่องปากของเด็กนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อำเภอหรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตรสุขภาพช่องปาก. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์;2556.

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563

7. ปณัฐธา สุธรรมประจักษ์ อัญญิยะห์ มุดอและชมพูช สุภาพวานิช. ประสิทธิผลของการส่งเสริมความรู้ด้านทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในโรงเรียนประถมแห่งหนึ่งในจังหวัดยะลา. **วารสารทันตภิบาล**. 2561;29 (2):69-83.

8. โนรีดำ แวญโซ๊ะ ทรงชัย จิตโสเมกุล และวรรณะ พรพรชัยกุล. ประสิทธิผลของการส่งเสริมความสามารถของตนในการดูแลช่องปากตามหลักศาสนาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนราธิวาส . **วารสารสาธารณสุขและการพัฒนา** 2557;12 (1):53-74.

9. สิริลักษณ์ รสภิรมย์ . **ประสิทธิผลของโปรแกรมทันตสุขภาพโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถตนเองที่มีผลต่อพฤติกรรมทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม**. ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขภาพศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ;2556.

10. พิงพิส โตอ่อน. **ประสิทธิผลของโปรแกรมศึกษาที่ประยุกต์ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมในการพัฒนาพฤติกรรมเพื่อป้องกันโรคฟันผุในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 โรงเรียนเทศบาลบ้านหนองแวง เทศบาลนครขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น**. ปริญญานิพนธ์ สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขภาพศึกษา, มหาวิทยาลัยขอนแก่น;2553.